

26. SEDEM PLIAG / OSLAVA BOHA PRED PLIAGAMI / VYLIATIE ČIAŠ

(Zjavenie Jána 15,1-16,21)

(5.videnie.Pieseň Mojžiša a Baránka. Sedem anjelov s čašami Božieho hnevu. Hrôzy siedmich čiaš)

*

Videl som (Ján) **na nebi iné znamenie** (iné ako v kapitole 12,1-3: *Apokalyptická žena*), **veľké a obdivuhodné: sedem anjelov, ktorí mali sedem posledných rán, lebo nimi sa dovърšil Boží hnev** (pokračovanie a završenie pohrôm z kapitol 6,1-17; 8,7-13; 11,15-19: *Apokalyptickí jazdci, Živelné pohromy, Rozlomenie siedmej pečate/Trúbenie štyroch anjelov, Trúbenie siedmeho anjela*). **Videl som čosi ako sklené more** (podobne 4,6: Oslava Boha stvoriteľa/*Dvadsaťštyri starcov*), **zmiešané s ohňom** (blesky ohlasujúce posledný súd), **i tých** (mučeníkov a spravodlivých), **čo zvíťazia nad šelmou, nad jej obrazom a číslom jej mena** (odkaz na 13,18: *Zemská šelma*), **stát' na sklenom mori; mali Božie citary** (nástroje velebenia Boha) **a spievali pieseň Mojžiša, Božieho služobníka a Baránkovu pieseň: Veľké a obdivuhodné sú tvoje skutky, Pane, Bože všemohúci** (hebr. *el Šadaj* – staré Božie meno; podobne Zjavenie 4,8; 11,17; 16,7); **spravodlivé a správne sú tvoje cesty** (podobne Žalm 145,17 > Deuteronomium 32,4), **Kráľ národov** (odkaz na Jeremiáša 10,7). **Kto by sa nebál, Pane, a neoslavoval tvoje meno** (odkaz na chválospev z Exodu 15,1-19; chválospev Božích skutkov vykonaných prostredníctvom Mojžiša a Ježiša; zdôraznenie paralely medzi vykupiteľským činom Baránka Krista a vyslobodením Izraela z egyptského zajatia pod vedením Mojžiša)?! **Ved' ty jediný si Svätý** (odkaz na Deuteronomium 32,4; Daniel 3,45); **prídu všetky národy** (podobne Izaiáš 2,2-4 > Jeremiáš 16,19) **a budú sa ti klaňať** (podobne Žalm 85,9), **lebo sa zjavili tvoje spravodlivé súdy. Potom som uvidel: V nebi sa otvoril chrám stánku svedectva** (Boží príbytok; odkaz na Exodus 25; 40; Židom 8,5) **a z chrámu vyšli siedmi anjeli, čo mali sedem rán** (pohromy ako Boží trest). **Boli oblečení do čistého skvostného ľanového rúcha a cez prsia boli prepásaní zlatým pásom** (kráľovská a kňazská dôstojnosť Božích poslov; podobne 1,13: *Videnie Syna človeka/Videnie siedmich svietnikov*; odkaz na Daniela 10,5). **Jedna zo štyroch bytostí** (odkaz na Zjavenie 4,2-8: *Apokalyptické bytosti* > odkaz na Ezechiela 10,7) **podala siedmim anjelom sedem zlatých čiaš** (paralela k siedmim pečatiam a siedmim poľniciam), **plných hnevu Boha, žijúceho na veky vekov** (starozákonný Boží prívlastok; odkaz na Daniela 7,13; 7,22; podobne Zjavenie 10,6: *Anjel s otvorenou knihou/Silný anjel*; 4,10: *Oslava Boha stvoriteľa/Dvadsaťštyri starcov*). **A chrám sa zaplnil dymom Božej slávy a jeho moci** (dym ako zjavenie Božstva; Boží hnev ako výraz slávy a moci; podobne Ezechiel 10,4; Exodus 40,35; 1Kráľov 8,10) **a nik nemohol vojsť do chrámu** (a prihovoriť sa za vinníkov), **kým sa nedovърší sedem rán siedmich anjelov. Potom som počul mocný hlas** (Boha) **z chrámu, ako hovorí siedmim anjelom: „Choďte a vylejte na zem sedem čiaš Božieho hnevu!“** (odkaz na egyptské rany z Exodu 7,8-12,36; podobne Žalm 69,25 > Jeremiáš 10,25; 42,18; 44,6 > Sofoniáš 3,8) **...prvý vylial svoju čašu na zem: a povyhadzovali sa zhubné a zlé vtedy na ľuďoch** (odkaz na šiestu egyptskú ranu: morové vtedy; súvislosť s epidémiou moru v neronovských časoch), **čo mali znak šelmy** (odkaz na *Morskú šelmu* z kapitoly 13,1-10), **aj na tých, čo sa klaňali jej obrazu.**

Druhý vylial svoju čašu na more: a zmenilo sa na krv ako z mŕtveho a zahynulo všetko živé, čo bolo v mori (odkaz na prvú ranu egyptskú). **Tretí vylial svoju čašu na rieky a pramene vôd: a zmenili sa na krv** (podobne 8,10-11: *Rozlomenie siedmej pečate/Trúbenie štyroch anjelov*). **Potom som počul anjela vôd volať: „Spravodlivý si ty, ktorý si a ktorý si bol** (meno Boha Stvoriteľa v odkaze na Exodus 3,14; podobne Zjavenie 1,4: Pozdrav čitateľom), **Svätý** (podobne 4,8: Oslava Boha stvoriteľa/*Apokalyptické bytosti*), **že si vyniesol takýto rozsudok. Keďže preliali krv svätých a prorokov, dal si im krv piť; zaslúžili si to!**“ (starozákonná súdna prax: spravodlivosť ako trest a odveta; podobne Izaiáš 49,26; Rimanom 1,22-32; Skutky 7,42). **Štvrtý anjel vylial svoju čašu na slnko: a bolo mu dané páliť Ľudí ohňom** (variant k 8,7: *Rozlomenie siedmej pečate*, pri ktorom zhorela tretina zeme; antitéza k 7,16: *Poznačenie Božích služobníkov*, ktorým slnko neublíži; náprotivok slnka z Genezis 1,14-18 stvoreného na službu Ľuďom)... **Piaty anjel vylial svoju čašu na trón šelmy** (cisársky Rím ako reprezentant satana): **a jej kráľovstvo stemnelo** (súmrak Rímskej ríše). **Od bolesti si hrýzli jazyky a rúhali sa** (tzv. rúhačské jazyky ako výraz modloslužby cisárskeho kultu)... **pre svoje bolesti a vredy... Šiesty anjel vylial svoju čašu na veľkú rieku Eufkrat** (Perzská/Partská ríša, mitraizmus; odkaz na Izaiáša 11,15; 44,27; Zachariáša 10,11; podobne Ezdrášova apokalypsa 13,43-47): **a jej voda vyschla, aby pripravila cestu kráľom od východu slnka** (partskí králi; kresťanstvo; pripomienka Božieho zásahu pri Červenom mori, Exodus 14,15-22; podobne Izaiáš 11,15 > Zjavenie 9,13-21: *Rozviazanie štyroch anjelov/Šieste zatrúbenie*). **I videl som troch nečistých duchov ako žaby vychádzať z tlamy draka** (uvoľnenie satanských síl; odkaz na orientálnu symboliku žaby: v mitraizme je priamym výtvorom podsvetného boha temnôt Ahrimana; bezvýznamnosť nečistých duchov pred Bohom; odkaz na druhú ranu egyptskú), **z tlamy šelmy a z úst falošného proroka** (podobne 12,13-13,18: *Morská šelma, Zemská šelma*). **To sú duchovia démonov, ktorí konajú znamenia: vychádzajú ku kráľom celého sveta** (nepriateľom Krista), **aby ich zhromaždili na boj vo veľký deň všemohúceho Boha. Hľa, prichádzam** (druhý príchod Krista - parúzia) **ako zlodej** (nečakane; podobne Matúš 24,42; Marek 13,33-37; zrejme dodatočná vsuvka vytrhnutá z iného kontextu). **Blahoslavený, kto bdie** (podobne Lukáš 12,37) **a chráni si odev, aby nechodil nahý a aby nevideli jeho hanbu** (duchovná pripravenosť kedykoľvek predstúpiť pred Boha ako podmienka záchrany). **I zhromaždil ich** (Boh alebo zlí duchovia z Božieho dopustenia) **na miesto, ktoré sa po hebrejsky volá Harmagedon** (krycie meno; symbolické miesto posledného zápasu Boha a jeho protivníkov; vrch **Har Meggido** s jeho starozákonnými súvislosťami). **Siedmy anjel vylial svoju čašu do vzduchu a z chrámu od trónu vyšiel mocný** (Boží) **hlas** (podobne 11,15: *Trúbenie siedmeho anjela*); **hovoril: „Stalo sa!“ A nastali blesky, burácanie, hrmenie aj veľké zemetrasenie** (podobne 8,5: *Rozlomenie siedmej pečate*; 11,13-19: *Zmeranie Božieho chrámu*)... **Veľké mesto** (Rím) **sa rozpadlo na tri časti a mestá národov padli. Boh si spomenul na veľký Babylon** (Rím; podobne 14,8: Anjeli ohlasujú hodinu súdu/*Hora Sion*) **a dal mu kalich vína svojho rozhorčeného hnevu** (podobne Izaiáš 7,4 > Jeremiáš 4,26; 25,16; 32,23 > Nahum 1,6 > Zjavenie 14,10: *Hora Sion/Vyhlásenie súdu nad nepriateľmi*; 19,15: *Kráľ kráľov*). **Všetky ostrovy zmizli a ani vrchov viac nebolo** (koniec civilizácií a národov; podobne Ezechiel 26,15-18 > Zjavenie 6,14: *Živelné pohromy*; 20,11: *Drak odviazaný z reťaze* > podobne Mojžišovo nanebovzatie 10,4; 1Henochova 1,6 > Vešty Sibile 8,234-236). **Z neba padali na Ľudí krúpy ťažké ako talenty** (1 talent =

40kg; podobne 11,19: *Trúbenie siedmeho anjela*; odkaz na siedmu ranu egyptskú) **a ľudia sa rúhali Bohu pre ranu krupobitia, lebo táto rana bola veľmi veľká.**

Námet Vyliatia čias hnevu zobrazuje tie isté živelné pohromy ako *Rozlomenie piatej pečate* (6,12-17), *Rozviazanie štyroch anjelov* (9,14-20), *Trúbenie siedmeho anjela* (11,15-19), preto v kompozíciách jednotlivé prvky väčšinou splyvajú a často nie sú rozlišované ani názvom.

*

Víťazi nad šelmou stojaci na **sklenom mori** odkazujú k Izraelitom kráčajúcim po dne zázračne rozdeleného Červeného mora. Víťazná pieseň spasených (15,3-4) je pokračovaním Mojžišovej piesne (Exodus 15,11), ktorá znela pri prechode medzi vodnými stenami, zatiaľ čo tmu osvetľoval ohnivý oblačný stĺp: „...Moja sila a moja udatnosť je Pán a stal sa mi spásou. Toto je môj Boh, budem ho velebiť, Boh môjho otca, budem ho chváliť. Pán je bojovník. Pán je meno jeho...“

Ohnivé záblesky planúceho mora (15,2) sú obrazným vyjadrením a chválospevom Božieho hnevu. Autorove prirovnania, sklené more ako krištál (4,6: *Apokalyptické bytosti*) a planúce sklené more (15,2), sú dokladom vysokej umeleckej úrovne literárneho jazyka. Zmienka o ohni mohla byť vyvolaná autorovou snahou dať toto videnie do súvislosti s nastávajúcim súdom alebo s pohromami, ktoré prichádzajú (spalujúca slnečná žiara). Paralelou k obrazom skleného a planúceho mora je ohnivé sírové jazero (20,14: Tisícročný kráľovstvo) ako miesta konečného trestu Satana. Je zrejme inšpirované Genezis (19,24: Skaza Sodomy a Gomory) a predstavou Mŕtveho mora ako miesta trestu.

Podľa iných výkladov pôsobivé spájanie protikladov, vody a ohňa, do jedného obrazu je jednoducho výsledkom pozorovania prírody ostrova Patmos, oblohy, z ktorej padá dážď a blesky a to všetko sa zrkadlí na vodnej hladine, a kde východy a západy slnka majú podobu nezvyčajne silnej oranžovej žiary.

Sila obrazu krištáľové/sklené more a prirovnanie morskej hladiny ku sklu sa opiera o hodnotu tohto materiálu. Prvé doklady o sklu pochádzajú asi z 2600 pr.Kr. Bolo prepychovým tovarom až do rímskej doby (2.st.pr.Kr.) a malo rovnakú hodnotu ako zlato (Jób 28,17). V niektorých starých textoch je výraz sklo prekladaný ako kovová plocha. Spočiatku sklo nebolo veľmi priehľadné, lebo východzie suroviny obsahovali veľa nečistôt. Ako farbivo sa používal kobalt alebo mangán. Od 1300 pr.Kr. sa chetejské a asýrske texty zmieňujú o glazúre. Sklo sa spracovávalo odlievaním alebo obtáčaním sklenených vlákien a prútov okolo pieskového jadra. Prvé nádoby, fľaše, poháre, misky, zhotovené takýmto spôsobom, boli vyrobené v severnej Mezopotámii, Babylonii, severnej Sýrii a v Palestíne (lokalita Megiddo). Dnešné dúhové zafarbenie starého skla je výsledkom rozkladu a zvetrávania materiálu. V neskoršej dobe železnej a v izraelskom období (od 11.-10.st.pr.Kr.) sa do Sýrie a Palestíny privážalo egyptské sklo, ktoré jemným mliečnym zákalom. Napodobňovalo *alabaster - sadrovec (alabastrová nádobka, ktorej obsah vyliala žena na Ježišovu hlavu, zrejme bola práve o takouto sklenou fľaštičkou s dlhým hrdlom, tzv. fľašou na slzy; pozri Christologický cyklus II.: *Kristus na večeri u farizeja Šimona*; Matúš 26,7 a paralely). Obrátene: tzv. mariánske sklo bola v tenkých lístkoch štiepaná sadra, ktorá vyzerá ako sklo alebo ľad (v stredoveku používaná na výzdobu obrazov svätých ako náhrada skla). V rímskej dobe sa

vo veľkom vyrábalo fúkané sklo (jedálenské servisy); bolo matné alebo s vysoko leštenou glazúrou. Podľa niektorých bádateľov k takému sklu sa vzťahujú apokalyptikove slová o planúcom sklenom mori z kapitoly (15), a *Novom Jeruzaleme* (21,18). Dokonalá priehľadnosť “nebeského materiálu“ protikladná k bežnému sklu mala zrejme zdôrazniť svätú, absolútnu čistotu neba. Z týchto dôvodov sa sklo stáva mariánskym symbolom, symbolom nepoškvrneného počatia (pozri kapitola *Apokalyptická žena*).

Sklo (v staroveku malo rovnaké názvy ako jantár, žiarivý a žiariaci) pre svoje kvality nachádza uplatnenie v mýtoch: staroseverské Glaesisvellir - trblietajúce sa pláne na onom svete - v raji; rozprávkové sklené hory a výstupy na ne boli cestou do iného sveta, zásvetia (bádatelia v nich videli varianty starodávnych pohorí mŕtvych).

*

Harmagedon (16,2) je meno, ktoré sa okrem Zjavenia v Biblii nevyskytuje. Jeho výklad je veľmi rozmanitý a obecné sa má za to, že ide o hebrejský výraz **har m'giddón** - vrch Megiddo. Nakoľko v Palestíne existuje archeologická lokalita Megiddo/Mageddo a texty hovoria o meste tohto mena, niektorí bádatelia navrhujú čítať slovo Harmagedon ako Armagedon, ako by pôvodne išlo o znenie **ar m'giddón** (mesto Mageddo/Magedon), alebo **ara m'giddón** (krajina Megiddo).

Najstarší známy výklad výrazu Harmagedon, doložený iba v arabčine, je “udupané, rovné miesto“. Zo štyroch moderných výkladov Harmagedonu (hora Megiddo, mesto Megiddo, hora zhromaždenia a “Jeho //Boha// úrodný vrch“), väčšina uprednostňuje výklad prvý - hora Megiddo. Hebraisti favorizujú výklad hora oznamovania alebo veštiareň.

Megiddo sa nachádza v Izraelských horách na via maris, morskej ceste, ktorá spájala kanaánske mestá so Stredozemným morom a spájala Egypt s Mezopotámiou. Archeologický výskum, ktorý začal roku 1925, odhalil 20 vrstiev osídlenia, najstaršia z doby 4 tis.pr.Kr. Ezdráš (39,1-4) Izraelské hory uvádza ako svedkov porážky kniežaťa Goga, ktorého niektoré výklady ho spájajú s ľudským kráľom Gýgom, žijúcim okolo 660 pr.Kr. Je možné, že práve toto miesto mal na mysli apokalyptik Ján v 6.videní, keď písal o krajine Gog a Magog (20,8: *Drak odviazaný z reťaze*). Pahorok so zrúcaninami Megidda sa nachádza na juhovýchodnom konci dlhého hrebeňa hory Karmel necelých 30km od dnešného prístavu Haifa. Dvíha sa nad križovatkou starovekých obchodných ciest, ktoré smerovali z Egypta do Mezopotámie.

Megiddo bolo svedkom mnohých vojen a skazy od 4.tis.pr.Kr. do počiatku helenizmu 4.st.pr.Kr. Jeho meno sa objavuje v egyptských oficiálnych dokumentoch. Opisujú odvážne dobytie kopca Thutmosom III., ktorý ho po sedemmesačnom obliehaní 1478 pr.Kr. vyrval z rúk Kanaáncov. Hoci prvé doložené historické udalosti Megidda súvisia s vojnou, zdá sa, že miesto sa postupne stalo strediskom náboženstva a obchodu. Napriek opakovaným egyptským vpádom sa sem Kanaánci vytrvalo vracali a postavili tu oltár niektorému z kanaánskych baalov. Sídlil tu kanaánsky vládca a k mestu patrili aj niektoré dediny (Jozue 12,21). Z akéhosi dôvodu sa nezachovali žiadne obranné múry z čias Thutmoseho útoku, a pokiaľ ich Megiddo skutočne nemalo, potvrdzovalo by to domnienku, že bolo predovšetkým kultovým centrom. Že bolo Megiddo aj obchodným strediskom, dosvedčuje bohatá korisť, ktorú si faraón odniesol a ktorú popisujú nápisy na múroch v egyptskom Karnaku. Prezrádzajú, že

sídlisko pod tristoročnou egyptskou nadvládou prekvitalo. Keď ho v 11.st.pr.Kr. dobyli Izraeliti, kráľ Šalamún dal postaviť megalitické stavby (1Kráľov 4,12; 9,15; 1Paralipomena 7,29). Napriek tomu mesto v 10.st.pr.Kr. niekoľko razy ovládol egyptský faraón Šešonk I. Podľa Sudcov (4,4; 5,19) spievala prorokyňa Debóra víťaznú pieseň po víťazstve Izraelitov pri vodách Meggida (pri potoku **Kišon**) potom, čo porazili Sísera, veliteľa kanaánskeho kráľa, ktorý dvadsať rokov sužoval Izrael. V tomto príbehu je Megiddo miestom, kde boli nepriatelia Izraela zničení. V 9.storočí v Megidde zabil izraelský panovník Jehú judského kráľa Achaziáša, lebo robil ústupky uctievačom kultu Baala (2Paralipomena 9,21-27).

Predovšetkým však sa pri Megidde odohral príbeh židovského kráľa Joziáša, ktorý sa postavil faraónovi Nehovi a ten ho v Megidde zabil (2Kráľov 23,29; 2Paralipomena 35,20-24). Cieľom faraónovej výpravy (609 pr.Kr.) bolo mesto Sipparu pri rieke Eufrates (niektorí bádatelia domnievajú, že tento príbeh môže súvisieť s vyliatím šiestej čaše na Eufrat), aby pomohol asýrskemu kráľovi proti Babyloncom a Médom. Joziášova porážka pri Meggide mala za následok, že Izrael musel platiť Egyptu vysokú daň. Táto potupa podľa niektorých výkladov hlboko zapôsobila na autorov evanjelií, a preto apokalyptik umiestnil do Meggida/Harmagedonu záverečné stretnutie bezbožných kráľov, ktorí tu na mieste niekdajších víťazstiev nepriateľov vyvoleného národa utrpia definitívnu porážku. Teológovia však upozorňujú na pôvodný zámer textu: kráľ Joziáš bojoval proti Nehovi, hoci vedel, že Jahve tentoraz stojí pri faraónovi (2Paralipomena 35,20-27). Odmietol sa podriadiť tajomným Božím zámerom a riadil sa vlastným rozhodnutím. Tým sa previnil, a preto ho stihol trest, porážka a smrť. Podľa tohto výkladu Jánov Harmagedon/Megiddo je výstrahou pre tých, ktorí sa z akýchkoľvek dôvodov nesklonia pre vôľou Boha.

V čase rímskej nadvlády bola v Megidde a jeho okolí posádka, od ktorej mesto dostalo nové meno Legio a pôvodný názov bol zabudnutý. Podľa niektorých výkladov preto apokalyptik pripomína pôvodný hebrejský názov. Nakoľko je v mene Harmagedon narážka na vrch (**har**), hľadajú v tom niektorí odkaz na vrch Karmel, ktorý tvorí dominantu megiddskej lokality.

Iní bádatelia sú toho názoru, že je zbytočné hľadať význam Meggida v jeho skutočnej výške (v Jánových časoch bol kopec vysoký 21m). Išlo skôr o symbolické vyvýšenie, o vyhrotenie situácie: tak ako sa Kristovi verní sústredia na vrchu Sion (pozri kapitola *Hora Sion* 14,1-13), prívrženci satanských síl budú zhromaždení na Harmagedone. (Podľa stredovekej viery a v odkaze na 4.kapitolu Joela sa Kristus druhý raz vráti do Jeruzalema, do Jošafatovho údolia; pozri Christologický cyklus II.: *Vjazd do Jeruzalema*).

HAR MEGIDDO